

Beslutningsforslag nr. B 5. Fremsat den 19. januar 1982 af Waldorff (VS), Keld Albrechtsen (VS), Steen Folke (VS), Tinning (VS) og Wilhjelm (VS)

Forslag til folketingsbeslutning

om kulturaktiviteter for børn

Folketinget opfordrer regeringen til som led i en samlet børnepolitik snarest muligt at tage initiativ til

- 1) en fordeling af de offentlige tilskud til teater, film. m. v., således at børneteater, børnefilm m. v. får deres forholdsmæssige andel af bevillingerne,
- 2) en fordeling af sendetid og af bevillinger til egenproduktioner i radio/TV, således at børne og ungdomsudsendelser får deres forholdsmæssige andel,
- 3) oprettelse af et særligt B og U-programudvalg med henblik på den programmæssige efterkritik af såvel B og U-afdelingens som provinsafdelingens børne- og ungdomsprogrammer, bredt sammensat af repræsentanter for de pågældende aldersgrupper,
- 4) sikring af børnebibliotekernes fortsatte udvikling, herunder standardforbedring i de mest uudviklede områder,
- 5) anvendelse af mærkbare beløb fra børnebog- og seriehæftemomsen til manuskriptstøtte og til billiggørelse af børne- og ungdomslitteratur, der tager udgangspunkt i børnenes og de unges egen tilværelse,
- 6) etablering af ytringsmuligheder for børn ved oprettelse af børnefilmværksteder, ved anskaffelse af lydbandoptagere og videosæt på børnebibliotekerne og ved sikring af, at mindst et af de kommende forsøg med lokalradio/TV bliver en ren børnestation,
- 7) bevilling af ½ mill. kr. i hvert af de følgende tre finansår til konsolidering af Børneavisen,
- 8) kvotering af den offentlige støtte til idrætsforbund og -klubber, således at det sikres, at børneidrættens får sin forholdsmæssige andel, og
- 9) åbning af skolernes idrætsfaciliteter for børn og unge uden for skoletiden.

Bemærkninger til forslaget

Generelle bemærkninger

Der er i de seneste år lavet meget omfattende udredninger om børn og kultur. Såvel børnenes behov og appetit som tilbuddenes armod er kortlagt og tabelleret. Men indtil nu synes udredningerne ikke at være brugt til noget. I regeringens børnepolitiske redegørelse, oktober 1981, spillede kulturtilbudene overhovedet ingen rolle.

Det kunne i og for sig være ganske velbegrunderet. Selv ikke en nok så drabelig indsats for børneteater, -film og -bøger kan neutralisere den utrygheds- og overflødhedsfølelse, som samfundsudviklingen i øvrigt påfører børnene. End ikke de bedste fritidstilbud kan hamle op med en nedsættelse af forældrenes daglige arbejdstid til 6 timer. Intet kulturpolitisk bidrag til at få hold på tilværelsen og den komplicerede og konfliktfyldte virkelighed kan neutralisere virkningen af den skolepolitik, som hakker samme virkelighed ud i usammenhængende discipliner, hver især af 40 minutters varighed.

Den afgørende kulturpolitiske indsats for børnene skal derfor gøres over den økonomiske politik, socialpolitikken, arbejdsmarkedspolitikken, skolepolitikken osv.

I samtidig fremsatte forslag har venstresocialisterne taget en række af disse mere fundamentale vilkår op. På den baggrund skal heller ikke det i snævrere forstand kulturpolitiske område forsømmes.

Til nr. 1

Selv om der er sket forbedringer, især for børneteatrene, er kulturbevillingerne på disse områder stadig meget skævt fordelt til ugunst for børn og unge. Både behovet og interessen er klart dokumenteret.

Den nye teaterlov, som trådte i kraft 1. januar 1980, medførte en fordobling af bevillingerne til børneteater og indeholdt bestemmelser om oprettelse af egneteatre. Kommunerne har levet op til lovens formål, mens amtskommunerne ikke har opfyldt de forventninger, der knyttedes til den nye

lov. Desuden er der sket det, at det først og fremmest er de mere veletablerede teatre, som er blevet konsolideret, mens nye eksperimenterende teatre ofte helt har mistet deres økonomiske grundlag.

Der burde sikres eksistensmuligheder for begge grupper. Forslagsstillerne mener, at der bør være børneteater i hver kommune. Interessen er der ikke noget i vejen med, det er økonomien, der halter. Fremfor stive bestemmelser om børneteater (og -biograf) i hver kommune vil det i udbygningsfasen være et forsøg værd at motivere den større aktivitet ved forbedrede økonomiske vilkår. Forslagsstillerne støtter gerne forhøjelse af de samlede kulturbevillinger. Men for børnekulturaktiviteterne må en forholdsmæssig fordeling af midlerne være et centralt krav. Alene bevillingen til Det kongelige Teater er 19 gange større end statens samlede bevillinger til børneteatrene. En sådan fordeling repræsenterer en så grov diskrimination over for denne befolkningsgruppe og en så udtalt despekt for de udøvende inden for dette område, at selve holdningen bag fordelingen må anfægtes.

Hvad specielt filmstøtten angår er der også sket en lille forbedring, men fordelingen står i skærende modsætning til den dokumenterede interesse, og forbedringen skal ses på baggrund af, at filmstøttens andel af de samlede kulturbevillinger er halveret i de foregående ti år. Produktionen og udbudet af film for børn er kvantitativt meget ringe, specielt når det tages i betragtning, at hele gruppen op til f. eks. 16 år udviklingsmæssigt er langt mere inhomogen end hele resten af befolkningen og derfor har behov for et langt mere varieret udbud. Hvad angår behovet og interessen henvises til dokumentationen i »Kulturens børn«, side 199-202.

Til nr. 2

Der er et åbenlyst misforhold mellem børns og unges andel af befolkningen og deres andel af Danmarks Radios sendetid¹⁾, og gennem de senere år er B og U-afdelingen ydermere blevet ramt af

en række nedskæringer, bl. a. i forbindelse med udbygningen af provinsafdelingen.

Under hensyn til de meget forskellige udviklingsstrin, B og U-afdelingens publikum repræsentanter, burde der i virkeligheden tildeles den sendetid ud over, hvad en forholdsmæssig fordeling tilsiger, men blot en forholdsmæssig fordeling ville være et betydeligt fremskridt, ikke mindst i radioen, hvor B og Us andel er helt nede på 4-5 pct. Det virker så meget mere urimeligt, som radio er et velegnet børnemedie både på grund af sin form som på grund af sin udbredelse (45 pct. af de 9-12-årige har egen radio), hvilket underbygges af, at bemærkelsesværdig mange børn foretrækker at høre programmer, som er produceret til deres egen aldersgruppe (for de 9-12-årige drejer det sig om 20 pct., mens de pågældende udsendelsers andel af »sendefladen« er helt nede på ca. 2 pct., jfr. »Kulturens børn« side 147).

Ud over tildelt sendetid er der også grund til at rette skævheder m.h.t. bevillinger pr. sendetime. B og Us egenproduktion for TV og provinsafdelingens børneudsendelser har uden sammenligning de laveste timeomkostninger bortset fra TV-avisen. Det er igen et udtryk for en vurdering af det kulturarbejde, der laves for børn. Skulle disse egenproduktioner have samme økonomiske vilkår som tilsvarende egenproduktioner for voksne, så skulle deres budgetter næsten tredobles (for sendetidsfordelingen ændres!).

Til nr. 3

Forslaget tager sigte på, at repræsentanter for de pågældende brugergrupper skal udøve den programmæssige efterkritik. Det forekommer helt urimeligt, at denne opgave skal varetages af helt andre grupper voksne, som oven i købet er partipolitisk udpeget, og som ikke har nogen primær interesse for netop denne del af DRs virksomhed.

Howdan et sådant særligt B og U-programudvalg skal sammensættes, overlades det til regeringen at komme med forslag om. Men forslagsstillerne mener, at det bør være meget bredt, dvs. at såvel politiske og religiøse organisationer som spejdere, sportsudøvere, fælleselevråd, filmklubber, børnemagt osv. bør sikres repræsentation. Vi mener også, at det sandsynligvis vil være hensigtsmæssigt at opdele efterkritikarbejdet dels efter de mindst tre hovedaldersgrupper, B og U betjener, dels efter udsendelsernes art, hvorfor et meget talrigt programudvalg ikke nødvendigvis er afskrækkende.

Til nr. 4

Ingen kan hævde, at børnene ikke har deres andel af biblioteksvæsenet målt i antal af bind, som er ca. dobbelt så stort for børn som for voksne. Men børnene er også en meget aktiv læser- og lånergruppe; deres udlånsfrekvens er tre gange så stor som de voksnes. Desuden er det ikke mindst børn og unge, som har glæde af udvidet biblioteksfunktion såsom pladeudlån, film- og teaterarrangementer på bibliotekerne.

På den baggrund er det særlig alvorligt, at de øjeblikkelige nedskæringer, der sker ved pres fra regeringen gennem henstillinger m. v. udstedt i forståelse med Kommunernes Landsforening, er tilbøjelige til at slå ned netop på børnebibliotekernes aktiviteter og udvidelsesplaner. Fremgangsmåden medfører, at det er vanskeligt at holde nogen ansvarlig for forringelserne, og at disse især rammer de pressionsmæssigt svageste grupper. Forslaget tager sigte på at modvirke dette og på at rette op på en geografisk vilkårlighed, som viser sig ved, at såvel børnebibliotekar- som bogdækningen nogle steder er nede på $\frac{1}{10}$ af den almindelige standard.

Til nr. 5

I et lille sprogområde vil trykte medier (blade, bøger) altid blive uforholdsmæssigt dyre og opretholdelse af en egenproduktion derfor særlig vanskelig. Selvom udbudet er begrænset, er det dog lykkedes at opretholde og endda at videreudvikle en god dansk børne- og ungdomslitteratur. Men i henseende til kvantitet og dermed påvirkning er det forsvindende i forhold til den kommercielle, oftest udefra kommende seriekultur. Danske børne- og ungdomsbøger er meget dyre sammenlignet med priserne i de store udlande.

En støtteordning, der kan mærkes, må nødvendigvis være selektiv, hvis midlerne er begrænsede. Vi forestiller os et beløb på f. eks. 3 mill. kr. årlig, og vi har i stedet for diffuse og politisk diskutabile kvalitetskriterier valgt at præcisere, at det drejer sig om den børne- og ungdomslitteratur, som tager udgangspunkt i og bearbejder læsergruppens egne forhold, problemer, interesser og erfaringer, dvs. netop det, som ikke findes i de importerede, seriefremstillede massekulturprodukter.

Til nr. 6

I deres forord til »Kulturens børn« bringer udgiverne et visionært citat af Niels Matthiasen:

»Decentraliseringen angår adgangen til kulturprodukterne (oplevelserne), adgangen til produktionsmidlerne og egen produktion (udfoldelse) og adgangen til de økonomiske og politiske beslutninger på centralt og lokalt plan (...) en mere langsigtet og iøvrigt også lettere åbning på dette område kunne være, at der blev afsat tilstrækkeligt store beløb på åbne konti i kommunal-, amts- og statsbudgetter, forbeholdt kulturprojekter *planlagt eller udført af børn.*«

Det sidste finder forslagsstillerne helt afgørende, fordi et fravær af sådanne muligheder er nedbrydende for børns udfoldelsesevner og opdrager børnene til rollen som konsumenter og intet andet.

Vi finder det derfor vigtigere end alle de mere traditionelle børnekulturelle tilbud, som kun opfatter børnene som modtagere (forbrugere), at der skabes muligheder for børns egen planlægning og udførelse af kulturprojekter.

Det kan som nævnt i forslaget ske ved oprettelse af filmværksteder for børn, ved udbygning af børnebibliotekerne til efterhånden (f. eks. i løbet af 5 år) også at omfatte videoudstyr (kamera + monitor) og lydbåndoptagere og til at kunne give den mest elementære instruktion i brugen af disse ting samt ved at sikre, at en del af de kommende forløb med lokalradio/TV reserveres til rene børnestationer.

Det kunne også – og endnu mere decentralt – ske ved en styrkelse af de kreative fag i skolerne, f. eks. ved afholdelse af en årlig udstillingsdag, hvor børnenes arbejde med ord, billede, musik, papir, ler osv. udstilles for og diskuteres med forældrene og lokalområdets beboere, og hvorfra et repræsentativt udvalg fra de forskellige alderstrin bringes til kendskab for en større kreds gennem TV, vandredstillinger o. lign.

Til nr. 7

Et eksempel på sådanne ytringsmuligheder for børn er BØRNEAVISEN, som blev etableret i det internationale børneår 1979. Den kører fortsat med et oplagstal på ca. 30.000, men trænger til støtte både for at få arbejdsro og arbejdsbetingelser til at kunne konsolidere kontakt- og abonnementsnettet og for at blive bedre. En besked på ½ mill. kr. i hvert af de følgende tre år ville være til meget stor hjælp.

Til nr. 8

Den offentlige støtte fra tipsmidlerne til idrætsforbund og klubber fordeles i det væsentlige efter antallet af aktive udøvende. Det princip skal vi ikke anfægte. Men når det sker som nu uden kvotering, så kommer det i de allerfleste tilfælde til at betyde, at børnenes aktivitet skæpper i de voksnes og specielt i eliteidrættens kasse.

Uden ensartede retningslinier kan det næppe forventes, at dette misforhold rettes, for der er stærke mekanismer, der trækker i den anden retning. Klubberne fungerer i stedse højere grad forretningsmæssigt, og de forretningsmæssige hensyn taler for, at man for enhver pris holder på en elite, der kan sikre entreindtægter. Skal man sikre en mere demokratisk fordeling af de offentlige støttebeløb, således at også den brede gruppe af udøvende, herunder børnene, får deres andel til trænerhonorarer o. lign., og således at ikke kun 1. holdet inden for de forskellige aldersgrupper kan få råd til at rejse ud og spille venskabskampe eller deltage i turneringer og opvisninger, så må det ske ved kvoteringsregler, så det ikke bliver de klubber, der tager sådanne hensyn, der går ned på det.

Ved en forholdsmæssig fordeling af midlerne måtte man vel også kunne nå frem til, at det ikke anses for hverken nødvendigt eller antageligt, at børn – blot fordi de ønsker at dyrke idræt – skal tvinges til at være små plakatsøjler for kommercielle interesser.

Til nr. 9

Skolernes idrætsfaciliteter kunne udnyttes langt bedre og et stort behov for lege- og idrætsmuligheder dækkes, hvis disse anlæg blev åbnet for børnene uden for skoletiden.

Der skal formentlig opstilles nogle nærmere betingelser og regler for et vist minimalt voksenopsyn. Men det er efter forslagsstillerens opfattelse vigtigt, at vilkårene og formen bliver væsensforskellig fra klubbernes, fordi det gerne skulle appellere til kropsudfoldelse hos de børn, der ikke tiltrækkes af en egentlig idrætsklub, som ofte helt fra 8 års alderen kører med træningsprogrammer, som om alle stiler mod en karriere som professionelle.

1) Børn, radio og tv, rapport nr. 5, kulturministeriets arbejdsgruppe om børn og kultur 1979.